

Tråstorp

Tråstorp i mitten av 1890-talet, ännu ganska orörd sedan storskiftets dagar och den förödande branden år 1796. Till vänster i bilden de gamla ladugårdarna i vinkel med varandra.

Byn Tråstorp har – i likhet med flera byar i Vårdnäs socken – sitt ursprung i medeltiden. Bygdeforskaren och folkskolläraren Paul Anieström¹ kallar Tråstorp ”en mycket gammal by”; 1300-talet har nämnts. Utanför bykärnan är Furusten från omkring 1690, den äldsta kända bosättningen inom Tråstorps skifteslag. Äldsta kända fornfynd i Tråstorp är en stenypa, typ hacka från tidig bronsålder, ca 1800 f. Kr.

Bynamnet Tråstorp hänför Aineström till en äldre krets av torp-namn, där torp var ett ställe under en större gård, i fallet Tråstorp fideikommisset² Sturefors. Bybildningar i äldre tid började nästan alltid med en enstaka gård, kring vilket det allteftersom – genom hemmansklyvningar, etc. – flockades allt flera bosättningar. I linje med Aineströms resonemang är Tråstorp Frälsegård³ den äldsta delen av byn. Även den gamla allmänna vägens dragning genom Frälsegården talar för det.

¹ Vårdnäs socken av Paul Aineström, Linköping, 1959

² Fideikommiss=anförtrött gods. Godset ägdes av släkten/ätten, i fallet Tråstorp av ätten Bielke; innehavaren var (bara) släktens förvaltare av egendomen. Systemet började avvecklas 1964; Sturefors ombildades till aktiebolag 1976.

³ Frälsegård innebar att gården ägdes av någon ur frälset, dvs. adeln. Adeln var sedan Alnö stadga år 1280 skattebefriad, mot att adeln på olika sätt bidrog till försvaret av landet. Förpliktelsen upphörde successivt, och

Redan på 1500-talet ägdes flertalet gårdar i Vårdnäs socken av adelsmän. I en s.k. fräselängd från 1562 har 40 gårdar och byar i Vårdnäs socken fräselatur. Tråstorp finns där upptaget med 1 mantal⁴, men i byn fanns redan då även skattejord. Fräsejord kunde friköpas, och med tiden hela gårdar. Fortfarande i 1731 års jordebok innehas – trots det – bara en fjärdedel av sockens jord av självägande bönder. Enligt Vårdnäs kyrkas s.k. bänklängd fanns i Tråstorp år 1641 tre åbor/brukare och i mantalslängden för år 1750 fyra åbor/brukare samt vid storskiftet 1784-88 sex åbor/brukare.

Innebörden i förleden *Trås-* har inte gått att säkert fastställa. En återkommande spekulation – i första hand med koppling till Dackefejderna på 1540-talet – har varit att det som förr kallades tross (försörjningsförband) fått ge namn åt byn.⁵ En kanonkula är återfunnen i en åker och de ovanliga terrängformationerna i skogen direkt höger om vägen Tråstorp-Grönsved har antagits vara gamla skyttegravar. Under Dackefejderna tillhörde Kinda härad Småland, och var därmed gränsland mot Östergötland. Spekulationerna om militära sammandrabbningar i trakten motsägs dock av att Vårdnäs socken, särskilt den östra delen, har – så långt vi vet – varit förskonat från väpnade konflikter under åtminstone de senaste 500 åren.

Äldsta kända skriftliga källa, jordeboken från 1555, använder stavningen *Tråsstörp*. *Älvsborgs lösen 1613*⁶, använder nuvarande stavning, *Tråstorp*, vilket är extra intressant eftersom det då mest troligt var dåvarande markägares egen stavning av bynamnet.

Ordet *trås* är urnordiskt och föregångare till vårt ”trä” – men mångtydigt, med rötter bakåt och förgreningar framåt åt flera håll. Det skulle till exempel kunna betyda såväl fast, motstånd, sprött som stig. Utifrån tolkningen *stig* har *trås* kopplats till engelskans *trace* (spåra/följa).⁷ *Tråstorp* skulle i så fall betyda något i stil med: ”torpet vid stigen”, eller ”torpet vid färdvägen”.⁸ *Trås* är i alla händelser ett mycket gammalt ord, och stämmer bra ihop med

i stort sett helt genom Karl XI beslut 1682 om s.k. *Indelningsverk*. Landet delades in i områden/rotar. Tråstorp tillsammans med Sättramålen, Viggeby, Skår och Kristineberg utgjorde roten nr 70 i Kinda kompani.

Den förste knekten, var soldaten *Jöns Pehrson Kååth* (kåt, på den tiden = glad, lustig) med torpet *Furusten* som boställe, och den siste knekten grenadjären *Johan Alfred Wall*; avgick som knekt 1902.

⁴ Mantal var ett mått på skattekraft; hur många personer eller hushåll en gård kunde försörja. En gård kunde ha hela mantal, men också delar, t.ex. ½-, ¼ och 1/8-dels mantal.

⁵ En förväxling kan ha skett. Fräsegård utpekades runt år 1600 som s.k. mönstergård till vilket även hörde att fungera som ”levande trossbod” och – vid behov – tillhandhålla slaktdjur, spannmål och hästfoder.

⁶ Tråstorp fräsegård var en av många gårdar som efter freden i Knäred 1613 ålades extra skatt för att bl.a. kunna köpa tillbaka den genom Kalmariet 1611-13 förlorade Älvsborgs fästning utanför Göteborg.

⁷ *Trås* var även en äldre dialektal term för murket eller ruttet trä i gårdsgårdar, besläktat med tross som i trossbotten.

⁸ I Sverige finns en by med ”tråstorp-liknande” namn där innebörden är belagd; *Trostop* nära Trosa. Trostop hette ursprungligen Trosabro. Trosa hänger ihop med ett fornisländskt ord med syftning på Trosaåns makliga flöde. Tråstorp ligger i Kullabäckens dalgång, också Kullabäcken är långsamflytande.

Aineströms utsaga om Tråstorp som ”en mycket gammal by”. Urnordiska slutade talas på 800-talet.

Kartorna från s.k. geografiska mätningar 1705, från storskiftet 1785, liksom häradskartan från 1870 (se bilaga 1-3) är läsvärda och ger en god bild av byns utveckling. Det är påfallande att så stor del av den åker- och ängsmark som brukas idag, var tagen i bruk redan 1705. Bykärnan är också i huvudsak intakt. Skiftena medförde för Tråstorps del inga bysprängningar, vilket annars var vanligt. En gård, Sörängen, flyttades ut vid laga skiftet 1936-44.

Särskilt häradskartan är fylld med intressanta detaljer. Längs vägen/stigen mot *Sjösvederna* finns i *Källhagen* två byggnader. Den sydligast var en smedja, vars rester fortfarande går att leta fram. Smedjan uppfördes av smeden *Jakob Gustaf Krän* (1818-1902). Jakob Gustaf flyttade med familjen från Kränstorp, Skorpa (Hovetorp) till Tråstorp 1852. Kommen ur en vallonsk smedsläkt skolades han in i yrket av sin far Johannes. Åtminstone till att börja med var Kräns gård i Tråstorp bara 1/16-dels mantal, varför jordbruket och smidet rimligen drevs parallellt.⁹

Längre fram längs stigen mot Sjösvederna är på Häradskartan, till höger om stigen, inlagt en åker knuten till Grytet – kallad *Johans lycka*. Och efter ytterligare 200 meter på vänster sida, ännu en åkerlapp mitt i skogen, där familjen Eklund i början av 1900-talet odlade potatis.

På häradskartan ligger lite oväntat även en byggnad mitt i skogen, där Kullabäcken lämnar Lilla Mörken. Området invid byggnaden är uppodlat. Platsen kallades *Kullekokärr*, och byggnaden är mest troligt en hölada. Kullekokärr är nu igenvuxet, men var när det begav sig ett lovande jaktpass.

Längre ned längs Kullabäcken, där bäcken korsar allmänna vägen, iordningställdes på slutet av 50-talet en branddamm. Innan dess kan nog *Brunnen*, gölen bakom Frälsegårdens ladugård, ha varit byns branddamm. Den blev dock med tiden kraftigt påverkad av intilliggande gödselstack och behövde ersättas. *Brunnen* iordningställdes antagligen som branddamm efter branden på Frälsegård 1871¹⁰; se nedan.

På häradskartan finns också – alldeles väster om soldattorpet Furusten – en backstuga, uppförd på slutet av 1850-talet. Det förefaller enbart ha varit bebodd av en familj, familjen Daniel Larsson. I husförhörlängden får Daniel goda vitsord, men är ofärdig, ”går på kryckor”. Daniel föddes 1816 på Tråstorp Frälsegård, och arbetade i byn som dräng, gifte sig 1853 och

⁹ Kring 1960 kom två tre herrar från Linköping på besök och förhörde sig om den gamla smedjan. Anledningen till besöket var att smedjan skulle ha varit upprinnelsen till det numera nedlagda/uppköpta företaget Forslunds verkstäder i Linköping.

¹⁰ Ladugården byggdes drygt 30 år senare.

flyttade 1859 till stugan i Furusten. Daniel och hans hustru Stina Maria Persdotter fick tillsammans sju barn, varav (bara) ett dog i späda ålder. Efter att Stina Maria – som den sista boende i huset – avlidit 1905, stod huset tomt. Säkert var huset då ett bra tillskott för den då stora barnfamiljen Wall på soldattorpet alldeles intill. Stugan är sedan länge riven.

Svinvallar förs sällan på tal numera. Av storskifteshandlingarna framgår att *Stenbacken* bakom Fräsegårdens ladugård – i brist på annat – 1788 avsattes till en för hela byn gemensam svinvall. Där fick grisarna beta/böka fritt. En svinvall behövde ha varierad vegetation, möjlighet till skydd mot väder och vind samt god tillgång till vatten.

Fräsegården skiljer sig – inte oväntat – stilmässigt från övriga byn med en mera stram struktur. Loftbodarna har sagts vara uppförda på 1600-talet; Aineström anger 1700-talet. Det ursprungliga för båda gårdarna gemensamma bostadshuset – en stor parstuga¹¹ belägen vinkelrätt mot de nuvarande bostadshusen och ca 10 m åt västnordväst – blev lågornas rov i december 1796; se nedan. Parstugan återuppbyggdes inte, utan ersattes med två flygelbyggnader. Båda bostadshusen brann på nytt ner 1871. Nuvarande bostadsbyggnader stod färdiga 1872. Av brandsäkerhetskäl placerades det norra huset några meter närmare gamla landsvägen.

Vårdnäs sockens första husförhörslängd upprättades år 1779. År **1780** hade Tråstorp runt **47 bybor**, inkl. soldattorpet *Furusten* och backstugan *Cabbisan*¹².

Skattegård:

- brukaren *Lars Larsson*, 40, med hustrun Maja, 26, och tre barn samt inhyses änkan Kerstin, 66
 - brukaren *Börje Larsson*, 44, med hustrun Ingrid, 31, och fem barn
 - brukaren *Lars Jonsson*, 49, med hustrun och tre något äldre barn
 - brukaren *Jonas Larsson*, 44, med hustrun Maja Jonsdotter, 42, och fem barn
- Inhyses Brita Jonsdotter, 42, och fem något äldre barn

Fräsegård:

- brukaren *Lars Samuelsson*, 34, med hustrun Brita Andersdotter, 29 (Ingrid Brandts mormorsmormors föräldrar) och tre barn samt inhyses Kerstin, 63, och drängen Anders Larsson, 19.
- brukaren *Carl Olofsson*, 60, med hustrun Maja Larsdotter, 64 (Ingrid Brandts mormorsfarfars föräldrar) samt sonen Olof, 26, med hustrun Greta, 27

Övriga bosättningar:

- *Furusten*: Soldaten *Jonas Tråssman*, 27, med hustrun Annika Johansdotter, 34
- *Cabbisan*: *Olof Andersson*, 58, med hustrun Brita, 45, och sonen Anders, 11

¹¹ *Krogfallsgården* i Trädgårdsföreningen i Linköping ger en god uppfattning om vilken typ av byggnad det kan ha varit. Krogfallsgården är ett 1700-talshus.

¹² Det är okänt var backstugan *Cabbisan* låg. Karl Petter Karlsson talar i en intervju med Corren 1937 om *Karbisgatan*, med syftning på gamla landsvägen genom Fräsegården. Oaktad uttalsskillnad eller hörfel kan det antas att *Cabbisan* låg längs den vägen på Fräsegårdens marker. *Cabbisa* är enligt ChatGPT ett gammalt tyngdmått som har använts inom handeln i Afrika och Mellanöstern.

Några få år efter storskiftet, tisdagen den 6 december 1796, drabbades byn av svår hemsökelse, en omfattande brand. Den ödelade på kort tid fyra boningshus, sju större uthus med grödor och inventarier samt flera småhus – en av de värsta bränder som drabbat Vårdnäs socken. Branden tycks främst ha omfattat den bebodda delen av byn, medan ladugårdarna med alla djuren nog undgick lågorna. Branden hade uppenbarligen ett snabbt förlopp, men några skadade eller omkomna nämns inte.¹³ Till de drabbades undsättning utgick olika former av stöd från socknen¹⁴. Till följd av den våldsamma branden kan idag knappast något bostadshus i byn antas vara äldre än från slutet av 1700-talet.

År **1840** hade Tråstorp vuxit till **omkring 60 fast boende personer:**

Skattegård:

- 1/8-del: *Lars Larsson*, 57, med hustrun *Maja Lena Andersdotter*, 58 samt sonen *Lars Larsson*, 33, med hustrun *Stina Andersdotter*, 27, och två hemmavarande barn samt inhysesänkan *Lena Jönsdotter*, 75
- 1/16-del: sockenskräddare *Carl Lindholm*, 63, med dottern *Catharina*, 27 samt inhysespiga *Maja Greta Andersdotter*, (skräddaren) *Karl Johan Larsson*, 17, och skräddaren *Jöns Karlsson*, 19 samt drängen *Anders Larsson*, 25, med hustrun *Brita Maja Lindholm*, 23, och en son
- 1/8-del: *Petter Nilsson*, 80, samt brukaren *Nils Persson*, 45, med hustrun *Stina Sevedsdotter* och sju barn samt *Lars Persson*, 31, med hustrun *Brita Stina Andersdotter*, 22, och en son samt drängen *Daniel Dahlgren*, 18, och inhyses *Carin Persdotter*, 50
- 1/8-del: *Jonas Andersson*, 48, med sonen *Petter*, 20 samt pigan *Brita Persdotter*, 29 och pigan *Eva Borell*, 15
- 1/16-del: *Eric Persson*, 87, med hustrun *Catharina Jönsdotter*, 74 samt *Petter/Per Nilsson*, d.y. (f. 1779-03-03), 61, med hustrun *Stina Maja Jönsdotter*, 58, och sonen *Lars Petter* (f. 1826-09-13), 14

Frälsegård:

- ¼-del: brukaren *Jacob Jonsson*, 34, med hustrun *Maja Stina Andersdotter*, 37 (Ingrid Brandts mormors mormor), med fem barn samt *Erland Jonsson*, 28 (bror till Jacob) samt inhyses änkan *Lisa Hansdotter*, 69
- ¼-del: brukaren *Lars Samuelsson*, 38 (1802-01-13), med hustru *Maria Olofsdotter*, 42 (Ingrid

¹³ Brukaren *Olof Carlsson* hustru *Chierstin Jönsdotter*, 41, avlider en månad efter branden av "slag i huvudet", men utan att någon angiven koppling till branden. Med "slag i huvudet" kan både ha avsetts slag mot huvudet, stroke och svårare infektion.

¹⁴ Varje hemman i socknen skulle enligt beslut i sockenstämman bistå med fyra fjärdingar (totalt ca 70 liter) råg, två tjog halmkärvar, tolv lispund (=100 kg) hö samt fyra mansdagsverken. De som förlorat sina bostadshus utgick ersättning ur sockens brandkassa med 400 daler (motsvarade ca 10 månadslöner för en huspiga). Branden i Tråstorp var säkert påfrestande för socknen och sockenborna, eftersom det stora projektet att bygga Vårdnäs nya kyrka pågick samtidigt.

Brandts mormors fars faster), och sex barn
samt inhysesänkan Anna Cajsa Samuelsdotter, 77, (Olof Carlssons tredje hustru)

Övriga bosättningar:

- *Furusten*: livgrenadjären *Gustaf Staaf*, 39, med hustrun Brita Cajsa Andersdotter, 43, och fyra hemmavarande barn.

Björksätter: torparen *Anders Petter Johansson*, 21

samt inhyses Johannes Persson, 61, med hustrun Anna Cajsa Persdotter, 43, och dottern Johanna, 14

- *Grytet*: torparen *Anders Olofsson*, 45, med hustrun Brita Maja Håkansdotter, 41, och dottern Inga Gretha, 10

Utvecklingen inom jordbruket och landets snabbt växande befolkning under 1700-talet och början av 1800-talet framtvingade byggande av småtorp och backstugor. Dit hörde *Cabbisan* 1778 (revs ca 1805), *Grytet* 1788¹⁵, *Björksätter* 1822 (100 m norr om Grönsved, revs i början av 1900-talet), *Grönsved* 1848, *Högstorp* 1853 och *Lillängen* 1870 (100 m sydost om Grönsved, revs omkring 1920).

Vid sekelskiftet år **1900** bodde i Tråstorp **ca 65 personer**. Byn hade då fem aktiva lantbrukningsenheter:

Skattegård:

- hem.äg *Petter/Per Nilsson*, 68 (Olles farfars far), och sonen, brukaren *Johan Ludvig Pettersson*, 37 (Olles farfar), samt dottern Kristina Helena, 30
- hem.äg. *Karl Petter Karlsson*, 40, hustrun Lotta Vilhelmina, 38, med sju hemmavarande barn samt Anna-Stina Danielsson, 69
- hem.äg. *Frans Vilhelm Krän*, 43, fadern Jakob Gustaf Krän, 81, samt pigan Klara Maria Johansson, 27¹⁶

Fräsegård:

- brukaren *Johan Vilhelm Pettersson*, 65, hustrun Gustava Vilhelmina, 62, och sonen, brukaren *Karl Johan*, 37, och söner Oskar Fredrik, 21, och Seth Albin, 15, samt tjänarinnan Elin Maria Björk, 19, och drängen Karl Emil Svensson, 19
- brukaren *Johan August Wässer*, 50, hustrun Emma Kristina, 44 (Ingrid Brandts morfar och mormor), med sju hemmavarande barn samt tre vuxna dövstumma¹⁷ syskon till Emma jämte ett barn.

Övriga bosättningar:

- *Högstorp*: *Inga-Stina Olofsson*, 63, samt arbetaren Karl-Johan Lindblom, 68
- *Fridhem*: skomakaren *Karl-Gustaf Eklund*, 33, hustrun Hilma Augusta, 28 (Stures farfar och farmor) samt med tre minderåriga barn
- *Grytet*: obebott
- *Grönsved*: ägare, arbetaren *Karl Gustaf Andersson*, 65, och Anna Stina, 63, med två hemmavarande barn

¹⁵ Grytet uppfördes enligt Ida Wall av Olof Carlsson, brukare av den norra fräsegården, sannolikt på uppdrag av greven Bielke. Det var vid den tiden inte ovanligt att stora jordägare på det sättet bidrog till fattigvården.

¹⁶ Frans Vilhelm och Klara Maria gifter sig i mars 1901. De får 1902 dottern Ester Maria.

¹⁷ Om deras farfar Olof Carlsson(1755-1816) noteras i husförhörslängderna att han, åtminstone som äldre, var "tunghörd" resp. "mycket tunghörd", vilket enl. ChatGPT ska förstås som kraftigt nedsatt hörsel/nästan döv.

- *Björksätter*:¹⁸ *Maja Greta Grip*, 80, och sonen, arbetaren *Samuel August Eklund*, 36
- *Furusten, soldattorp*: grenadjären *Johan Alfred Wall*, 40, och hustrun *Anna Lovisa*, 38, med sju minderåriga barn
- *Furusten, stuga*: *Stina Maja Persdotter*, 74; se ovan
- *Lillängen*¹⁹: gratialisten²⁰ *Nils Tråsell*, 79, *Anna Lovisa*, 77 och sonen, arbetaren *Per Johan*, 40.

Med sekelskiftet 1900 inträder i Tråstorp ny tid. Pådrivande var industrialiseringen och fortsatt utveckling av jord- och skogsbruk. Redan 1890 ger en första signal om andra tider. Hemmansägaren *Jöns Samuelsson* – som nog har gett namn åt *Jönsesstugan* – dör barnlös.²¹ Istället för att sälja gården på den öppna marknaden tar grannen *Per Nilsson* över. Ett annat exempel i samma riktning är skomakaren *Karl Gustaf Eklund* och hustrun *Hilma Augusta* (Stures farfar oh farmor). Som nygifta flyttar de till Tråstorp 1892 (*Jönsesstugan*), köper mark och bygger egen bostad i byn, inflyttningsklart 1897. Också torpen och stugorna runt omkring i byn bebos allt oftare av förvärvsarbetande bybor.

På Fräsegården uppförs 1905 en ny och större ladugård, med syftet att av två gårdar göra en. *August Wässer* tar den nya ladugården i bruk, men allt förändras när *Wässer*, 61 efter en tids sjukdom avlider 1911. Sammanslagningen av gårdarna genomförs först fardagen 1920,²² samtidigt som den nya ladugården byggs ut. *Oskar Wesser*²³ är nu ny arrendator och i ett utrymme i norra änden av den tillbyggda ladugården förlägger han den redan påbörjade gårdsslakten för avsalu. Den gamla ladugården med intilliggande ekonomibyggnad rivs.

På de södra skattegårdarna uppförs en ny och större ladugårdsbyggnad år 1910, som ersätter två djurstall och ett större uthus. Det ger även plats för en flyttning av allmänna vägen till byns södra sida. Några år senare fortsätter vägbyggnationerna mot *Skår*, då ny väg dras över *Mossen* – i stället för den gamla förbi *Grönsved*. Bygget blev möjligt efter att sänkningen av *Lilla Mörken* slutförts runt sekelskiftet 1900. För att få en stabil vägbank över den gamla sjöbotten restes en gårdsgård som sen kapades och lades som "bottenplatta".

Till förändringarna kring sekelskiftet hörde även att ett alltmer aktivt skogsbruk. Det innebar nya jobb, men också nya brukningsmetoder, inte minst inom storskogsbruk som *Sturefors*. Något årtionde in på 1900-talet gjordes omfattande avverkningar i de skogar som från Tråstorp sett vetter mot *Skår*. Avverkat timmer sågades upp vid en platsbyggd såg på

¹⁸ Modern avlider sommaren 1900 och sonen försommaren 1902. Därefter rivs torpet.

¹⁹ Efter hustruns död 1916 och sonens avflyttning till *Asplund* i *Sätra*, rivs torpet.

²⁰ Pensionär inom armén.

²¹ *Jöns* hustru *Brita* avled 1887.

²² Avträdande arrendator *Karl Johan Johansson* övertar arrendet av *stureforsägda Koppetorp, Bestorp*.

²³ *Oskar Wesser* bör under någon tid ha varit kollega med *Östen Karlsson* (*Emil Karlssons* farfarsfar). *Wesser* övergick med tiden till livdjursförmedling och auktionist vid tjuraktioner; senare disponent på ÖAF, Östergötlands Andelsslakteriförening i *Linköping*. Han behöll arrendet av *Tråstorp fräsegård* till 1947, med sin bror *Sixten* som "driftsledare".

betesängen vid *Sjösvederna*, kallad *Sågplan*. Vid *Sågplan* fanns också kolmilor och kolarkoja. Innan ny skog hade hunnit växa upp var det nu fri sikt mellan *Tråstorp* och *Skår*.

Karl Johan Johanssons gård – södra frälsegården

*Karl Petter Karlssons gård
Frans Vilhelm Kräns bostadshus till höger.*

Kvar på skattegårdarna fanns år 1910 tre brukare: Karlsson, Krän och Pettersson. Efter att Krän avlidit 1915 sambrukas, åtminstone periodvis, Kränsgården med Karlssons gård. I en intervju i *Corren* 1937 inför laga skiftet uppger Karl Petter Karlsson att han då äger båda mittengårdarna, dvs. även Kräns gård. De två sydliga hemmana i byn brukas av Herman Pettersson (Olles far) och ägs av Johanna Pettersson (Olles farmor) och Kristina Nilsson, *Kringstorp* (Olles farfars syster). I och med laga skiftet (avslutat 1944) förvärvar Herman Petterson tre av hemmana, modern Johanna Petterssons gård och Karl Petter Karlssons båda

Tråstorp omkring 1910

gårdar. Det fjärde hemmanet – Kristina Nilssons – flyttas ur bykärnan till *Sörängen*. Karl Petter Karlsson bostadshus, det högst belägna i byn, plockas ned och Kräns tidigare ladugård (mot *Källhagen*) rivs. Kristina Nilssons son Oskar Nilsson²⁴ blir 1946 brukare av det nya hemmanet, *Sörängen*.

²⁴ Oskar Nilsson, född Eklund, fick fem år gammal – för att avlasta familjen Eklund – flytta till goda vänner, Kristina och Karl Nilsson i *Kringstorp*. Paret Nilsson var barnlöst och Oskar blev så småningom adopterad.

Skiftet av arrendator på Frälsegården 1947 drog igång en omfattande mekanisering av driften på gården. Till det hörde den första traktorn i Tråstorp, en *Lanz Bulldog*, med tillhörande redskap, även bogserad skördetröska. Ladugårdsbyggnaden kompletterades med ensilagesilo och en stor gröpkvarn.

År **1960** hade antalet bybor halverats till **runt 30 fast boende**. På byns alla tre gårdar bedrivs fortfarande mjölkproduktion:

- *Frälsegården*: Ingrid och John Brandt med sex hemmavarande barn
- *Skattegården*: Ellen och Herman Pettersson med två hemmavarande barn
- *Sörängen*: Asta och Oskar Nilsson med ett hemmavarande barn

Till det kom hus och stugor i och utanför bynkärnan:

- *Skattegården*: Inez och Stig Vallgren (lastbilschaufför) med två hemmavarande barn
- *Fridhem*: Elsa och Gunnar Eklund (banarbetare) med ett hemmavarande barn
- *Grytet*: Johan Johansson; "*Johan i Grytet*"
- *Högstorp*: fritidsboende
- *Stentorp* (uppfört i början av 60-talet): fritidsboende
- *Grönsved*: Anna Matilda och Verner Pettersson (f.d. banarbetare) samt Verners bror Axel Pettersson (f.d. banarbetare) med hushållerskan Karin Olsson
- *Edhaga* (uppfört i början av 60-talet): fritidsboende
- *Furusten*: systerarna Anna och Ida Wall

Den 17 juli 1961 inträffar en för hela byn omskakande och tragisk olycka. Ella och Herman Petterssons yngste son Lars-Erik omkommer samband med höbärgning. Skattegården tas ett par år senare över av Petterssons dotter Inez och mågen Stig Wallgren.

År 1964 frånträder John Brandt arrendet av Frälsegården. Med det upphör en åtminstone 225-årig era av arrendatorer på Ingrid Brandts mormors sida. Ny arrendator blir Hans och Gullbritt Karlsson, Odensviholm, Vimmerby. Femton år senare, 1979 övertar Stig Vallgren även Frälsegården. Han är nu den ende kvarvarande mjölkbonden i Tråstorp. Oskar Nilsson i Sörängen avvecklade sin mjölkproduktion omkring 1968, men fortsatte med kött djur i liten skala tillsammans med sonen Gunnar. Wallgrens slutade med jordbruket 1984 och flyttade till Hackefors.

I början av 70-talet förvärvade Sturefors all jordbruks- och skogsmark på den tidigare Skattegården, liksom delar av Sörängen. Skattegårdens bostäder med tillbyggnader avstyckades i två steg och blev egna fastigheter.

På Frälsegården har fram till 2024 hållits betesdjur, främst får. I Sörängen uppfördes en ny ladugård 2013 och där hålls nu kött djur. Ett ytterligare bostadshus, *Sörlyckan*, byggdes 2015. Sörängen arrendera idag delar av åker- och ängsmark i Tråstorp.

År **2020** fanns **20 bofasta** i Tråstorp:

- *Fräsegården*: Therese och Olof "Nalle" Malmström
- *Tråstorp 1*: Lisa Nilsson och Johan Pettersson, med två hemmavarande barn
- *Södergården*: Pernilla Eklund och Peter Carlén
- *Fridhem*: Inger och Sture Eklund
- *Grytet*: fritidsboende
- *Högstorp*: Sven-Olov Pettersson
- *Stentorp*: fritidsboende
- *Grönsved*: Lydia och Joel Halldorf, med två hemmavarande barn
- *Edhaga*: fritidsboende
- *Furusten*: fritidsboende
- *Sörängen*: Helena Haga och Emil Karlsson, med ett hemmavarande barn
- *Sörlyckan*: Kerstin och Bernth Karlsson

Tack för gott samarbete och för många goda inspel till denna korta resumé över vår gemensamma by Tråstorp! Fortsätt gärna. Gömmorna har mer att berätta!
Ett särskilt varmt tack till Olle, Sture, Johan, Emil och Peter!

Februari 2025

Lars G Brandt
Vännäs

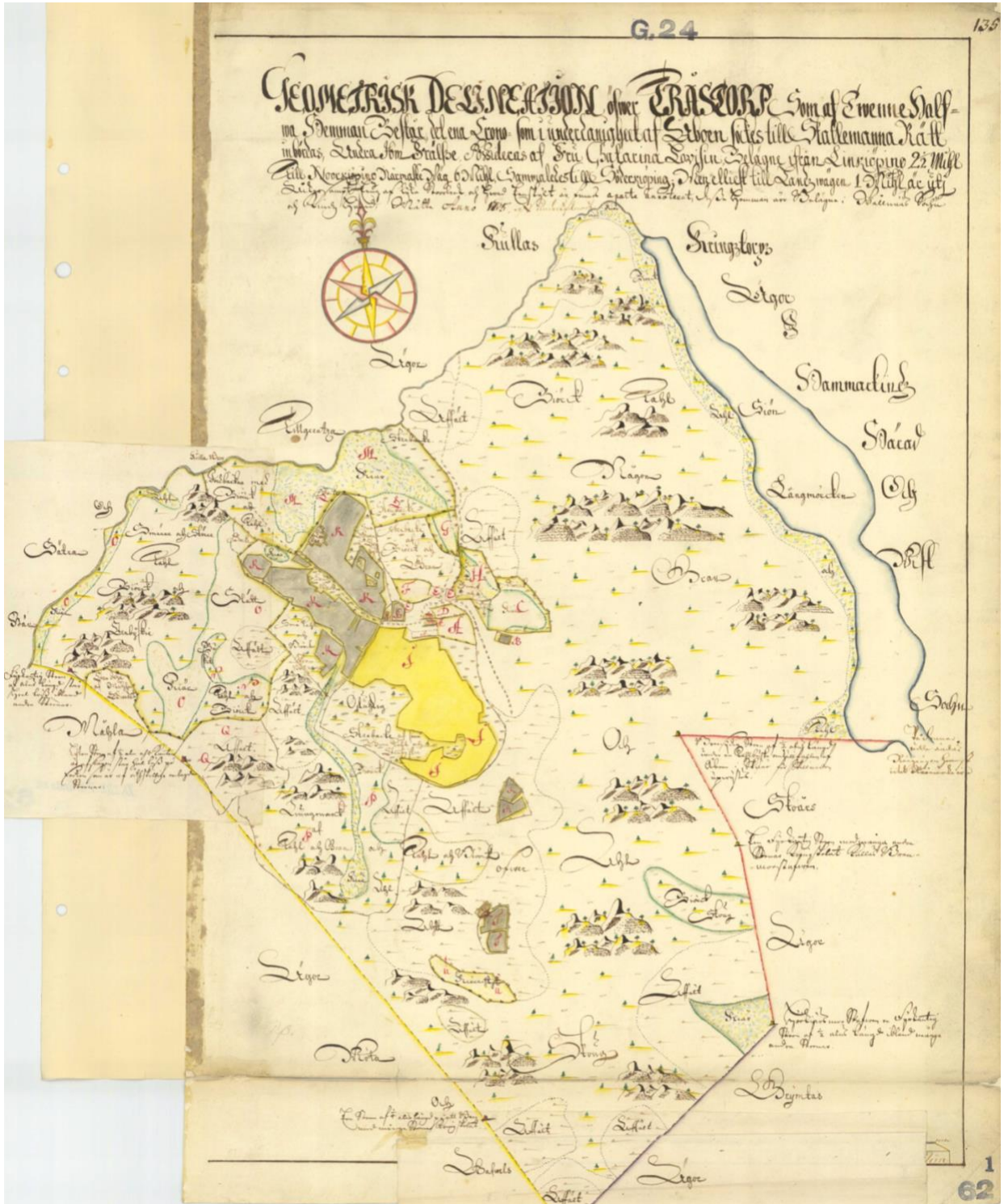
Huvudsakliga källor:

- Paul Aineström, 1959 *Vårdnäs socken*
- Paul Aineström, *Torp och stugor i Vårdnäs socken*, del 1, Vårdnäs hembygdsförening
- Riksarkivet, Vårdnäs kyrkoarkiv
- Lantmäteriet, plattformen *Min Karta*
- Plattformen *Kartbild.com*
- Östgöta Correspondenten, intervju 1937 med Karl Petter Karlsson, med anledning av laga skifte. <http://vardnashbf.se/TrastorpCorren1937.htm>

KARTBILAGOR

BILAGA 1

Geometrisk mätning 1705

BILAGA 2
Storskiftet 1784-88

BILAGA 3

Häradskartan, fältarbetet genomfört omkring 1870

